Čtvrtek 15. září 2022

P9_TA(2022)0321

Porušování lidských práv v Ugandě a Tanzanii v souvislosti s investicemi do projektů v oblasti fosilních paliv

Usnesení Evropského parlamentu ze dne 15. září 2022 o porušování lidských práv v Ugandě a Tanzanii v souvislosti s investicemi do projektů v oblasti fosilních paliv (2022/2826(RSP))

(2023/C 125/06)

Evropský parlament,

— s ohledem na svá předchozí usnesení o Ugandě a Tanzanii,

— s ohledem na obecné zásady EU týkající se obránců lidských práv a na obecné zásady EU týkající se svobody projevu online a offline,

— s ohledem na Všeobecnou deklaraci lidských práv z roku 1948, jíž je Uganda signatářem, a zejména na článek 9 této deklarace,

— s ohledem na Mezinárodní pakt o občanských a politických právech ze dne 16. prosince 1966, který Uganda ratifikovala dne 21. června 1995, a zejména na článek 9 tohoto paktu, který zaručuje právo nebýt nezákonně zatýkán a zadržován,

— s ohledem na Deklaraci o právu a povinnosti jednotlivců, skupin a společenských orgánů prosazovat a chránit všeobecně uznávaná lidská práva, známou též jako Deklarace OSN o obráncích lidských práv, která byla přijata dne 9. prosince 1998,

— s ohledem na Pařížskou dohodu přijatou dne 12. prosince 2015 na 21. konferenci smluvních stran Rámcové úmluvy OSN o změně klimatu v Paříži, kterou dne 22. dubna 2016 podepsaly mimo jiné všechny členské státy EU a Tanzanie a Uganda,

— s ohledem na společnou strategii Afrika–EU,

— s ohledem na rezoluci přijatou Valným shromážděním OSN dne 28. července 2022, kterou odhlasovalo 161 zemí včetně všech členských států EU a v níž se prohlašuje, že přístup k čistému a zdravému životnímu prostředí je všeobecným lidským právem,

— s ohledem na čl. 144 odst. 5 a čl. 132 odst. 4 jednacího řádu,

A. vzhledem k tomu, že do rozvojového projektu pro oblast Albertova jezera je zapojeno několik partnerů, a to francouzská nadnárodní ropná společnost TotalEnergies (Total) jako hlavní investor a dále společnosti China National Offshore Oil Corporation, Uganda National Oil Company a Tanzania Petroleum Development Corporation; vzhledem k tomu, že produkce získaná v rámci tohoto projektu bude dodávána prostřednictvím přeshraničního Východoafrického ropovodu pro přepravu surové ropy (EACOP) do přístavu Tanga v Tanzanii; vzhledem k tomu, že výstavba ropovodu EACOP byla zahájena dne 1. února 2022 a má být dokončena do roku 2025; vzhledem k tomu, že společnost Total zahájila v Ugandě dva velké projekty průzkumu ložisek ropy, z nichž jeden je projekt Tilenga, který bude zahrnovat těžbu ropy v přírodní chráněné oblasti Murchisonových vodopádů;

B. vzhledem k tomu, že fáze výstavby a provozu budou mít podle očekávání další závažné nepříznivé dopady na komunity v oblastech, v nichž se má těžit ropa a kudy by měl být veden ropovod, což zahrnuje mimo jiné ohrožení vodních zdrojů a nenapravitelné újmy na živobytí zemědělců, rybářů a majitelů podniků cestovního ruchu, kteří jsou závislí na bohatých přírodních zdrojích regionu; vzhledem k tomu, že zařízení ropovodu EACOP umístěná na moři při pobřeží Tanzanie budou vybudována v oblasti s vysokým rizikem vln tsunami, takže by ohrožovala chráněné mořské oblasti; vzhledem k tomu, že na tato rizika upozornila nizozemská komise pro posuzování vlivů na životní prostředí ve své zprávě „Poradní přezkum opětovně předloženého posouzení environmentálních a sociálních dopadů projektu EACOP“, v níž zejména zdůraznila, že navrhovaná metoda vedení ropovodu přes vodní toky a mokřady (otevřený výkop) může mít významné negativní dopady, zejména v mokřadech;

C. vzhledem k tomu, že rizika a dopady způsobené rozvojem infrastruktury ropných polí a ropovodů jsou již podle zpráv obrovské a byly podrobně zdokumentovány v řadě komunitních posouzení dopadů a nezávislých odborných studií; vzhledem k tomu, že se předpokládá, že tento projekt ohrozí přírodní rezervace a přírodní stanoviště; vzhledem k tomu, že partneři projektu sice oznámili, že projekt bude mít přínosy pro ekonomiku a zaměstnanost, avšak mnoho obyvatel východní Afriky a místních organizací občanské společnosti i nadále důrazně protestuje proti výstavbě ropovodu a souvisejícím projektům a tvrdí, že jejich dopad na místní společenství a životní prostředí nestojí za riziko, které je s nimi spojené;

D. vzhledem k tomu, že většina plánované produkce z tohoto rozsáhlého ropného projektu by měla být vytěžena a prodána po roce 2030; vzhledem k tomu, že těžba ropy v Ugandě by měla za následek až 34 milionů tun emisí uhlíku ročně; vzhledem k tomu, že Mezinárodní energetická agentura (IEA) ve zprávě z roku 2021 varovala, že k omezení globálního oteplování na 1,5 °C, jehož cílem je zabránit nejničivějším dopadům změny klimatu, by bylo nutné, aby byl okamžitě zastaven rozvoj nových činností souvisejících s těžbou ropy a zemního plynu; vzhledem k tomu, že několik odborníků na životní prostředí a klima poukázalo na několik kritických nedostatků v těchto posouzeních environmentálních a sociálních dopadů, neboť se domnívají, že je nevyhnutelné, že „k únikům ropy z ropovodu EACOP bude docházet po celou dobu trvání projektu“;

E. vzhledem k tomu, že čtyři zvláštní zpravodajové OSN pro situaci obránců lidských práv ve svém sdělení ze dne 24. ledna 2022 vyjádřili znepokojení nad zatýkáním, zastrašováním a soudním pronásledováním obránců lidských práv a nevládních organizací působících v odvětví ropy a zemního plynu v Ugandě; vzhledem k tomu, že řada obránců lidských práv, novinářů a subjektů občanské společnosti se stala obětí kriminalizace, zastrašování a pronásledování, mezi nimi Maxwell Atuhura, aktivista v oblasti práv životního prostředí a terénní pracovník nevládní organizace Africa Institute for Energy Governance v Buliise, který se stal obětí vloupání a svévolného zatčení; Federica Marsiová, italská novinářka, která byla dne 25. května 2021 svévolně zatčena; Joss Kaheero Mugisa, předseda nevládní organizace Oil and Gas Human Rights Defenders Association, který strávil 56 nocí ve vězení, aniž by byl odsouzen soudem; Robert Birimuye, zástupce osob zasažených projektem EACOP v okrese Kyotera, který byl svévolně zatčen; Yisito Kayinga Muddu, koordinátor sítě Community Transformation Foundation Network – COTFONE, do jehož domu a kanceláře se téhož dne někdo vloupal, a Fred Mwesigwa, který vypovídal v procesu proti společnosti TotalEnergies ve Francii, načež mu bylo vyhrožováno smrtí;

F. vzhledem k tomu, že v souvislosti s projekty Tilenga a EACOP a jejich dopady na lidská práva byly na společnost Total ve Francii v roce 2019 podány žaloby na základě obvinění, že nezavedla odpovídající plán obezřetnosti týkající se rizik pro zdraví, bezpečnost, životní prostředí a lidská práva, jak to vyžadují francouzské právní předpisy upravující „povinnost obezřetnosti“; vzhledem k tomu, že francouzský kasační soud v prosinci 2021 zamítl odvolání společnosti Total a že nyní má proběhnout meritorní projednání věci, avšak žádné rozhodnutí zatím vydáno nebylo;

G. vzhledem k tomu, že misi složené z delegace EU a zástupců francouzského, belgického, dánského, norského a nizozemského velvyslanectví byl dne 9. listopadu 2021 znemožněn vstup do oblasti ropného naleziště;

H. vzhledem k tomu, že projekty na těžbu ropy se dotkly téměř 118 000 osob: některým byly zničeny domovy, aby se usnadnila výstavba přístupových silnic nebo zpracovatelského závodu, jiným byly zcela nebo částečně zabrány pozemky a znemožněno jejich obhospodařování, takže ztratily zdroj živobytí, aniž by jim bylo vyplaceno spravedlivé a adekvátní odškodnění; vzhledem k tomu, že vyplácené kompenzace jsou často příliš nízké na to, aby si zemědělci mohli náhradou za vyvlastněnou půdu koupit srovnatelné pozemky, na nichž by mohli pokračovat v zemědělské činnosti, čímž se zásadně a apriori definitivně snižují jejich příjmy a životní úroveň, protože přesídlené osoby nemají dostatečné příjmy k tomu, aby mohly uživit své rodiny, poslat děti do školy nebo si dovolit zdravotní péči; vzhledem k tomu, že není dodržováno právo původních komunit na udělení svobodného předchozího souhlasu na základě poskytnutých informací v souladu s mezinárodními normami;

1. vyjadřuje hluboké znepokojení nad porušováním lidských práv v Ugandě a Tanzanii ve spojitosti s investicemi do projektů těžby fosilních paliv, včetně neoprávněného věznění obránců lidských práv, svévolného pozastavování činnosti nevládních organizací, svévolného ukládání trestů odnětí svobody a vyhnání stovek osob z jejich půdy bez spravedlivého a adekvátního odškodnění; je znepokojen zatýkáním, zastrašováním a soudní šikanou obránců lidských práv a nevládních

organizací působících v Ugandě v odvětví ropy a zemního plynu; vyzývá orgány, aby zajistily, aby advokáti, novináři a organizace občanské společnosti mohli svobodně vykonávat svou práci v ohrožených komunitách, a žádá okamžité propuštění všech svévolně zatčených obránců lidských práv;

2. vyzývá vládu Ugandy a Tanzanie, aby přistoupily ke konkrétním opatřením, která by zajistila, že orgány, bezpečnostní složky a politiky budou dodržovat lidskoprávní normy; trvá zejména na tom, aby EU a ostatní mezinárodní aktéři zachovali a posílili integrovaný a koordinovaný přístup k Ugandě, což zahrnuje podporu řádné správy věcí veřejných, demokracie a lidských práv i posilování soudního systému a právního státu, a naléhavě vyzývá EU a její členské státy, aby tyto otázky nastolovaly veřejnými a diplomatickými cestami; naléhavě vyzývá ugandskou vládu, aby obnovila povolení 54 nevládním organizacím, které byly svévolně zrušeny nebo kterým byla pozastavena činnost, a aby osobám, které byly vysídleny bez spravedlivého a adekvátního odškodnění, povolily přístup k jejich půdě;

3. připomíná, že více než 100 000 osobám bezprostředně hrozí vysídlení v důsledku výstavby ropovodu EACOP, aniž by jim byly poskytnuty náležité záruky přiměřeného odškodnění; důrazně vyzývá, aby byly bezodkladně, spravedlivě a adekvátně odškodněny osoby, které byly vysídleny nebo kterým byl znemožněn přístup k jejich půdě, jak je stanoveno v ugandské ústavě a jak přislíbily dotčené společnosti; vyzývá orgány, aby podnikly další kroky k přiměřenému odškodnění osob za ztrátu nemovitostí nebo půdy, ochraně práv místních komunit na zdraví, životní prostředí, živobytí a občanské svobody a aby poskytly kompenzace osobám, které byly činnostmi v souvislosti s těžbou a zpracováním ropy postiženy v minulých desetiletích; vyzývá vlády obou zemí, aby aktualizovaly své právní předpisy o nabývání a oceňování pozemků a přesidlování tak, aby byly v souladu s regionálními a mezinárodními normami, včetně práva na svobodný, předchozí a informovaný souhlas;

4. znovu vyzývá ugandské orgány, aby organizacím občanské společnosti, nezávislým novinářům, mezinárodním pozorovatelům a výzkumným pracovníkům povolily svobodný, smysluplný a neomezený přístup k nalezišti ropy;

5. znovu žádá přijetí robustní a ambiciózní směrnice o povinné náležité péči podniků a ambiciózního, právně závazného mezinárodního nástroje, který by podpořil dodržování lidských práv a environmentálních a klimatických závazků, jak nastínil ve svém usnesení ze dne 10. března 2021 obsahujícím doporučení Komisi k náležité péči a odpovědnosti podniků ([1]);

6. vyzývá EU a mezinárodní společenství, aby na ugandské a tanzanské orgány i na předkladatele projektů a zúčastněné strany vyvíjely maximální tlak, aby chránili životní prostředí a ukončili těžební činnosti v chráněných a křehkých ekosystémech, a to i na březích Albertova jezera, a aby se zavázali, že budou používat nejlepší dostupné metody k ochraně kultury, zdraví a budoucnosti zasažených komunit a prozkoumají alternativy v souladu s mezinárodními klimatickými a environmentálními závazky; vyzývá propagátory projektu EACOP v Ugandě a Tanzanii, aby vyřešili všechny spory, které měly být urovnány před zahájením projektu, a aby vzali v úvahu všechna výše uvedená rizika ohrožující tento projekt; naléhá na společnost TotalEnergies, aby před zahájením projektu vyhradila jeden rok na prozkoumání proveditelnosti alternativní trasy, která by lépe zachovala chráněné a křehké ekosystémy a vodní zdroje v Ugandě a Tanzanii, zmírnila zranitelnost povodí afrických Velkých jezer, která jsou pro tento region kritickým zdrojem, a aby v zájmu lepšího hospodářského rozvoje přezkoumala alternativní projekty založené na obnovitelných energiích;

7. vyjadřuje znepokojení nad rostoucím hospodářským vlivem Číny a Ruska, zejména v energetickém sektoru; v této souvislosti je znepokojen zájmem ugandských orgánů o výstavbu jaderné elektrárny za pomoci Ruska; připomíná, že demokratický svět na ruské společnosti a subjekty včetně těch, které působí v energetice, uvalil cílená omezující opatření v důsledku napadení Ukrajiny Ruskem;

([1]) Úř. věst. C 474, 24.11.2021, s. 11.

8. pověřuje svou předsedkyni, aby předala toto usnesení Radě, Komisi, místopředsedovi Evropské komise, vysokému představiteli Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku, zvláštnímu zástupci EU pro lidská práva, prezidentovi Ugandské republiky, prezidentce Tanzanské sjednocené republiky a předsedům ugandského a tanzanského parlamentu.